

REGION
KRONOBERG

Susann Swärd och Valentina Hajra

Stöd vid orosanmälan

susann.sward@kronoberg.se

valentina.hajra@kronoberg.se

Exempel på talarmanus vid orosanmälan samt för barn som närstående

2022-06-08

www.regionkronoberg.se

Innehållsförteckning

Varför talarmanus?.....	2
Barn som närstående.....	3
Om vikten av att informera barn.....	4
Om stöd för barn som närstående.....	4
Om stöd för barn som syskon.....	5
Om stöd för barn vid dödsfall.....	5
Vid misstanke om att ett barn kan fara illa.....	6
När ska vi informera om att vi gör en orosanmälan?.....	6
Ansökan om stöd.....	6
Trepårtssamtal.....	6
När oron beror på närståendes situation.....	7
När vårdnadshavares situation ger oro.....	7
Oro för omvårdnad av barnet vid allvarlig hälsosituation eller palliativ vård för vårdnadshavare.....	7
Inskrivning inom rättspsykiatriska kliniken.....	8
Inskrivning inom psykiatri.....	8
När oron beror på försummelse, vanvård, omsorgssvikt.....	9
När oron berör på uteblivelse från besök eller återkommande avbokningar.....	9
När oron beror på våld, sexuella övergrepp, hedersrelaterat våld och förtryck	10

_Toc106359978

Varför talarmanus?

Ibland kan det vara svårt att hitta de rätta orden som gör att vi når ut med vad vi vill säga till barn och vårdnadshavare på rätt sätt. Detta gäller både när vi gör en orosanmälan och när vi ska motivera vuxna till att låta barn som anhöriga få information, råd och stöd.

Detta underlag är till för att underlätta för dig i din kommunikation med vårdnadshavarna, eller barnet. Här finns en mängd exempel på formuleringar som kan användas som de är eller justeras till den specifika situation du står inför. Det är inga facit för alla situationer, utan ska utgöra ett stöd i hur du kan tänka när du kommunicerar med familjen.

Barn som närstående har rätt att få information, råd och stöd från hälso- och sjukvården när något har hänt en närstående. Många vårdnadshavare vill skona sina barn och kan vara tveksamma till att informera barn om situationen.

Hälso- och sjukvården behöver motivera vårdnadshavare genom att betona vikten av att barn får kontinuerlig information anpassad till barnets ålder och mognad för att kunna hantera den situation som finns i familjen på ett hälsosamt sätt.

En orosanmälan som bygger på att vi har sett att familjen behöver stöd från samhället kan kommuniceras på olika sätt. Många familjer har en negativ syn på socialtjänsten och ser en orosanmälan som en anklagelse på att de inte duger som föräldrar eller till och med vill sina barn illa. Det är i en sådan här situation särskilt viktigt att istället förmedla att familjen har rätt till stöd från samhället och att de aktivt kan söka och acceptera sådant stöd när socialtjänsten kontaktar dem.

Notera att detta inte handlar om situationer där vi gör orosanmälan kring misstanke om våld utsatthet, sexuella övergrepp eller hedersrelaterat våld och förtryck. I sådana fall ska vi INTE berätta för vårdnadshavarna att en orosanmälan är gjord, det gör istället socialtjänsten efter en bedömning av barnets säkerhet och avslutad spårsäkring.

Du kan ta inspiration av formuleringar och justera dem så att de passar dig, din verksamhet och barnets/familjens situation.

Barn som närstående

I Hälso- och sjukvårdslagen (HSL) 5 kap. 7 § står det:

Ett barns behov av information, råd och stöd ska särskilt beaktas om barnets förälder eller någon annan vuxen som barnet varaktigt bor tillsammans med

- 1. har en psykisk störning eller en psykisk funktionsnedsättning,*
- 2. har en allvarlig fysisk sjukdom eller skada,*
- 3. har ett missbruk av alkohol, annat beroendeframkallande medel eller spel om pengar, eller*
- 4. utsätter eller har utsatt barnet eller en närstående till barnet för våld eller andra övergrepp.*

Detsamma gäller om barnets förälder eller någon annan vuxen som barnet varaktigt bor tillsammans med oväntat avlider.

Det är inte ovanligt att vårdnadshavare vill skona sina barn från det som har hänt i familjen och att de avböjer hälso- och sjukvårdens stöd kring att t.ex. ge barn den information de behöver för att förstå en närståendes hälsoproblem, funktionsnedsättning, missbruk, våldsutsatthet eller dödsfall.

Barn har rätt till information som på ett barnanpassat sätt, utifrån det enskilda barnets behov, förklarar och lugnar barnet. Om möjligt ska vi uppmuntra vårdnadshavare att själva berätta för barnet. Om de behöver stöd kan verksamheten informera barnet tillsammans med vårdnadshavaren. I de fall vårdnadshavaren inte själva klarar av att informera barnet, eller inte vill, kan vi ge information direkt till barnet. Förutsättningen är att vi har vårdnadshavarens samtycke till att vi stöttar med sådan information.

OM VIKTEN AV ATT INFORMERA BARN

Att ha en [förälder/syskon/närstående] med [beskriv sjukdomstillstånd, missbruk, funktionsnedsättning, suicidalförsök, våldsutsatthet, dödsfall] påverkar barn på olika sätt.

Ett av våra uppdrag är att se till att barn i en sådan här situation får det stöd och den hjälp de behöver och har rätt till.

En del föräldrar kan tycka att det är svårt att veta hur man pratar med barn om det som har inträffat. Andra känner att de vill skona sina barn från information de tycker att barn inte ska behöva oroa sig för.

Inom vården vet vi att oavsett barnens åldrar märker de flesta att [välj: något inte är som vanligt i familjen/att deras familj är annorlunda än kompisars].

De kan höra olika saker från vuxnas samtal och skapa sig en mer skrämmande bild än vad verkligheten är.

Barn försöker förstå vad som händer och om de inte får tydlig information kan fantasin ta över. De egna fantasierna är ofta värre än verkligheten.

Många barn söker information från annat håll, om deras föräldrar inte berättar om det som inträffat, och information på nätet kan vara både skrämmande och vilseledande.

Genom att prata om det som sker i familjen blir barnet delaktigt och kan förstå varför det inte är som vanligt.

Det handlar om att försöka få barn att känna att de trots allt kan hantera situationen. Barn har resurser inom sig att klara svåra upplevelser, så länge de är delaktiga och känner trygghet.

Det är vanligtvis bäst är om du eller någon annan trygg vuxen berättar för [barnet/barnen] om det som hänt. **Hur tänker [du/ni] kring detta?**

Hur har [du/ni] berättat för [barnet/barnen] om [din/er] situation?

Vilket stöd behöver [du/ni] från oss, för att förklara [din/er] situation för [barnet/barnen]?

OM STÖD FÖR BARN SOM NÄRSTÅENDE

Att ha en förälder eller familjemedlem med [beskriv sjukdomstillstånd, funktionsnedsättning, missbruk, suicidalförsök, dödsfall] påverkar barn på olika sätt. Ett av våra uppdrag är att se till att barn till våra patienter får det stöd och den hjälp de behöver och har rätt till.

För en del barn kan det som hänt göra att barnen oroar sig och inte mår bra. Då har de rätt att få stöd för att hantera sin oro och hälsa. Det kan handla om att prata med någon om sin oro och ångest, sömnproblem eller hälsoproblem som magont eller huvudvärk.

I vår region har vi möjlighet att stötta [ditt/ert] barn genom [beskriv stöd: syskonstödjare, syskongrupper, sorgegrupper, kuratorsstöd, en-väg-in för psykiskt stöd etc.]

Vilket stöd behöver [ditt/ert alternativt dina/era] barn för att hantera situationen?

OM STÖD FÖR BARN SOM SYSKON

Att ha ett syskon med [beskriv sjukdomstillstånd, funktionsnedsättning, missbruk, suicidalförsök] påverkar barn på olika sätt. Ett av våra uppdrag är att se till att syskon till våra patienter får det stöd och den hjälp de behöver och har rätt till.

Många barn mår bra av att dela sina känslor och erfarenheter med andra barn som varit med om något liknande. I vår region har vi möjlighet att stötta [ditt/ert] barn genom [beskriv stöd: syskonstödjare, syskongrupper, sorgegrupper, kuratorsstöd, en-väg-in för psykiskt stöd etc.]

Vilket stöd behöver [ditt/ert alternativt dina/era] barn för att hantera situationen?

OM STÖD FÖR BARN VID DÖDSFALL

När någon närstående dör vänds tillvaron upp-och-ner för både barn och vuxna. För det mesta hittar man sätt att stödja varandra i familjen eller med vänner.

Det är vanligt att barn känner många olika känslor; ledsamhet, förtvivlan, chock, sorg, ilska och kanske även lugn eller lättnad om personen varit sjuk en tid.

När det har gått ungefär ett halvår kan barn behöva stöd för att hantera sin sorg och förlust. Då kan vår sorgegrupp vara ett viktigt stöd.

Både [du/ni] och [barnet/barnen] träffar i sorgegruppen andra familjer som också förlorat en närstående.

Sorgegrupperna träffas [beskriv hur ofta, t.ex. ungefär varannan vecka vid sex tillfällen på kvällstid].

[Beskriv hur ett möte går till, t.ex.: Ett möte inleds med en gemensam kvällsmåltid och därefter delar vuxna och barn upp sig för att prata om olika teman som rör sorg och förlust.]

Den nästa sorgegruppen för barn och vuxna startar [ange datum]. Vi vill, utifrån barnets rätt till stöd, bjuda in er familj att delta.

Vid misstanke om att ett barn kan fara illa

I Socialtjänstlagen (SoL) 14 kap. 1 §, 1 c § och Patientsäkerhetslagen kap. 6 § 5 står det:

Var och en inom hälso- och sjukvården är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa.

Anmälningssplikten infaller redan vid misstanke och omfattar vanvård, omsorgsbrist, försummelse, fysiskt våld, psykiskt våld, sexuella övergrepp samt hedersrelaterat våld och förtryck.

När ska vi informera om att vi gör en orosanmälan?

Det finns inget lagkrav på att vi inom hälso- och sjukvården måste informera vårdnadshavare om att en orosanmälan görs vid misstanke om att barn far illa eller för att familjen kan behöva stöd. Det är socialtjänsten som vanligtvis informerar vårdnadshavare om att en orosanmälan inkommit när de säkerställt att barnets säkerhet är tryggad samt att eventuella bevis och spår är säkrade.

Vi får absolut INTE informera vårdnadshavare om att en orosanmälan görs när det handlar om misstanke om våldsutsatthet, sexuella övergrepp eller hedersrelaterat våld och förtryck! I sådana situationer måste socialtjänsten och polisen få en möjlighet att trygga barnet/barnen och göra spårsäkring utan att vårdnadshavare är informerade. Därefter informerar socialtjänsten vårdnadshavarna om orosanmälan.

Handlar vår misstanke om vanvård eller försummelse, eller om vårdnadshavare är medveten om att en orosanmälan görs (t.ex. genom att de själva informerat oss om något som inträffat eller något de behöver stöd med) finns det möjlighet för oss att informera om orosanmälan, men det är inget krav.

De talarmanus som finns här nedan handlar alltså endast om de situationer där hälso- och sjukvården har möjlighet att informera om en orosanmälan är gjord.

Ansökan om stöd

Familjen kan, på egen hand eller tillsammans med hälso- och sjukvården, göra en ansökan om stöd från socialtjänsten. Det kan handla om stöd och hjälp med den dagliga livsföringen, exempelvis hemtjänst, avlastningsstöd, kontaktfamilj eller annat stöd som finns inom kommunens socialtjänst. Det finns inga bestämmelser i lagstiftningen som reglerar hur en ansökan om bistånd måste vara utformad. En ansökan kan vara skriftlig eller muntlig. I biståndshandläggarnas uppgift ingår att hjälpa den enskilde att precisera sina behov och önskemål. En ansökan om stöd tar inte bort anmälningssplikten om vi är oroliga för att ett barn far illa. En orosanmälan kan även kompletteras med en ansökan om stöd.

Trepartssamtal

För att få en helhetsbild och kunna erbjuda rätt stöd till personer med komplexa livssituationer, kan socialtjänsten och hälso- och sjukvården träffas tillsammans med familjen i ett trepartssamtal. Ett trepartssamtal kan underlätta för arbetet med personer eller familjer som kan behöva insatser från flera olika verksamheter inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården samtidigt.

Inom Region Kronoberg ska samverkan initieras genom [Kronobarnsmodellen](#) om behovet av stöd handlar om barnets/barnens livssituation.

När oron beror på närståendes situation

NÄR VÅRDNADSHAVARES SITUATION GER ORO

På [avdelningens namn] utgår vi från ett familjeperspektiv. Att ha en [förälder/familjemedlem] med [beskriv sjukdomstillstånd, funktionsnedsättning, missbruk, suicidförsök, dödsfall] påverkar barn på olika sätt. Ett av våra uppdrag är att se till att barn till våra patienter får det stöd och den hjälp de behöver och har rätt till.

[Din/er] familj har rätt till stöd från samhället för att det ska bli så bra som möjligt för [barnet/barnen].

I [din/er] situation med [beskriv svårigheter, till exempel vårdnadshavarens diagnos, barnets besvär, sjukdom, ekonomi, vardagspusslet, dåligt kontaktnät etc.] kan det vara svårt att klara allt på egen hand.

Utifrån [din/er] familjs situation tror jag att [du/ni] har rätt till hjälp och stöd och jag kommer därför att ta kontakt med socialtjänsten. Det kallas rent formellt för en orosanmälan, men det är helt enkelt det sätt vi har att aktivera stödet runt er familj.

Socialtjänsten hör därefter av sig till [dig/er] för att se hur de bäst kan hjälpa [din/er] familj.

Är det något du redan nu vill att vi uppmärksammar socialtjänsten på, som kan underlätta för [ditt/dina] barn och [dig/er] att få det stöd [du/ni] behöver?

ORO FÖR OMVÅRDNAD AV BARNET VID ALLVARIG HÄLSOSITUATION ELLER PALLIATIV VÅRD FÖR VÅRDNADSHAVARE

På [avdelningens namn] utgår vi från ett familjeperspektiv. När någon i en familj drabbas av [beskriv sjukdom, skada eller orsak till palliativ vård] ser vi till barnets bästa och familjens behov.

Utifrån [din/er] familjs situation tror jag att [du/ni] har rätt till hjälp och stöd och jag kommer därför att ta kontakt med socialtjänsten. Det kallas rent formellt för en orosanmälan, men det är helt enkelt det sätt vi har att aktivera det stöd ni behöver från samhället.

Det handlar alltså inte om att vi tror att [ditt/ert alternativt dina/era] barn far illa eller om [ditt/ert] föräldraskap, bara om samhällets stöd till [din/er] familj.

Det är socialtjänstens uppgift att prata med [dig/er] om det stöd som kan behövas i [din/er] situation.

Det kan t.ex. handla om stöd för att få vardagen att fungera, kuratorstöd i skolan, eller rent praktiska saker kring ekonomi, förskola/skola och fritidsaktiviteter.

När socialtjänsten kontaktar [dig/er] kan [du/ni] berätta om [dina/era] behov.

Om [du/ni] klarar er just nu med stöd från familj och vänner kan [du/ni] be dem återkomma om t.ex. ett halvår för att se om ni behöver något stöd från samhället då.

INSKRIVNING INOM RÄTTSPSYKIATRISKA KLINIKEN

Ett av våra uppdrag inom rättspsykiatri är att se till att barn till våra patienter får det stöd de behöver och har rätt till från socialtjänsten i den kommun de bor i, utifrån barnets bästa.

En anledning till att vi tar kontakt med socialtjänsten är att forskningen visar att barn till våra patienter ofta har extra behov av stöd.

Att ha en förälder eller närstående som vårdas inom rättspsykiatri påverkar barn på olika sätt, till exempel:

- Barn kan behöva mer information om hur vardagen ska fungera när föräldern vårdas här och stöd för att familjen ska få ihop vardagen.
- Barn kan behöva någon att prata med för att inte må dåligt.
- Barn kan behöva stöd i skolan eftersom de kan få svårt att koncentrera sig och med inläring eller problem i relationer med kamrater.
- Barn kan vara oroliga för att de kanske kan bli sjuka på liknande sätt som sin förälder.

Oavsett hur [ditt/dina] barn reagerar på att du vårdas här är det viktigt att [hon/han/de] får det stöd som [hon/han/de] behöver och har rätt till.

Eftersom vi inte kan veta om socialtjänsten i [barnets/barnens] kommun har fått information om att du vårdas här är vi skyldiga att göra en anmälan så att socialtjänsten kan undersöka vilket stöd [ditt/dina] barn behöver.

En fördel med att göra anmälan för alla som vårdas här redan vid inskrivningen är att det gör det lättare för oss att tillsammans med dig ta ny kontakt med socialtjänsten om vi upptäcker att [ditt/dina] barn lite längre fram behöver någon särskild form av stöd. Även barnets (andra) vårdnadshavare får information om denna anmälan för att uppmärksamma att barnet har rätt till stöd.

Är det något du redan nu vill att vi uppmärksammar socialtjänsten på, som kan underlätta för [ditt/dina] barn att få det stöd [hon/han/de] behöver?

INSKRIVNING INOM PSYKIATRIN

Att ha en förälder eller närstående som vårdas eller har kontakt med oss inom psykiatri påverkar barn på olika sätt. Ett av våra uppdrag är att se till att barn till våra patienter får det stöd de behöver och har rätt till från socialtjänsten utifrån barnets bästa.

En anledning till att vi tar kontakt med socialtjänsten är att forskningen visar att barn till våra patienter ofta har extra behov av stöd.

Barn kan t.ex. vara oroliga för att de kanske kan bli sjuka på liknande sätt som sin förälder.

Oavsett hur [ditt/dina] barn reagerar på att du vårdas här är det viktigt att [hon/han/de] får det stöd som [hon/han/de] behöver och har rätt till.

En fördel med att göra anmälan för alla som vårdas här redan vid inskrivningen är att det gör det lättare för oss att tillsammans med dig ta ny kontakt med socialtjänsten om vi upptäcker att [ditt/dina] barn lite längre fram behöver någon särskild form av stöd. Även barnets (andra) vårdnadshavare får information om denna anmälan för att uppmärksamma att barnet har rätt till stöd.

Är det något du redan nu vill att vi uppmärksammar socialtjänsten på, som kan underlätta för [ditt/dina] barn att få det stöd [hon/han/de] behöver?

När oron beror på försummelse, vanvård, omsorgssvikt

FÖRSUMMELSE, VANVÅRD, OMSORGSSVIKT

På [avdelningens namn] utgår vi från ett familjeperspektiv där vi ser till barnets bästa och familjens behov.

Vi har en skyldighet enligt lag att kontakta socialtjänsten när en familj behöver stöd från samhället för att det ska bli så bra som möjligt för barnet.

Vi känner en oro för [barnets namn] i och med [beskriv problemet, till exempel frånvarande föräldrar, svag anknytning, bristande trygghet eller omsorg, försummelse, vanvård etc.].

Vi kontakter därför socialtjänsten för att aktivera det stöd och skydd som [din/er] familj har rätt till, för att det ska bli så bra som möjligt för [ditt/ert] barn. Rent formellt kallas det för en "orosanmälan" men det är [barnets/barnens/familjens] behov av stöd jag anmäler, inte [dig/er] som [förälder/föräldrar].

*Om det är lämpligt: Så här har vi beskrivit situationen runt [din/er] familj:
[berätta om vad som står i orosanmälan].*

Socialtjänsten kommer att ta kontakt med [dig/er] för att se hur de kan hjälpa [dig/er]. Berätta då vilket stöd [barnet/barnen/du/ni] behöver för att det ska bli så bra som möjligt för [ditt/dina, ert/era] barn.

Är det något [du/ni] undrar över? Vi finns här för [dig/er] och [barnets namn], och vi vill att ni ska få det stöd ni behöver.

När oron berör på uteblivelse från besök eller återkommande avbokningar

Texten nedan är vanligen förekommande i brev till vårdnadshavaren men kan även användas när t.ex. vårdnadshavare kontakter dig efter en relaterad orosanmälan.

UTEBLIVNA BESÖK ELLER ÅTERKOMMANDE AVBOKNINGAR

Jag ser att [barnets namn] inte har kommit till sina bokade besök på [klinikens namn] och inte fått den [beskriv vad det handlar om: tandvård, synkontroll, hörselkontroll, talpedagog etc.] som barn har rätt till.

Vi ser det som viktigt att ditt barn kan komma till oss för att [beskriv varför: få goda förutsättningar för sin hörsel, syn, tal, tandhälsa etc.]. Det är föräldrars ansvar att se till att barnet får sitt besök hos oss.

Eftersom [barnets namn] inte kommit på sitt inbokade besök måste jag anmäla detta till socialtjänsten enligt Socialtjänstlagen. Socialtjänsten kommer att kontakta [dig/er] för att se hur de kan hjälpa [din/er] familj med att ert barn ska komma till [klinikens namn].

Om du har frågor eller vill boka tid för [vård- eller behandlingsinsats] för [ditt/ert] barn är [du/ni] välkommen att höra av [dig/er] på till kliniken så hjälper vi [dig/er].

När oron beror på våld, sexuella övergrepp eller hedersrelaterat våld och förtryck

VÅLD, SEXUELLA ÖVERGREPP, HEDERSRELATERAT VÅLD

Vi berättar inte att vi har gjort en orosanmälan när det handlar om våld, sexuella övergrepp eller hedersrelaterat våld och förtryck! Socialtjänsten och polisen behöver tid för att skydda barnet och säkra bevis. Därefter berättar socialtjänsten om orosanmälan.

Om det är uppenbart att vårdnadshavare/närstående förstår att en sådan orosanmälan görs, eller själva medverkar till att en sådan orosanmälan blir av:

Vi har en skyldighet enligt lag att göra en orosanmälan när vi misstänker att ett barn far illa eller att en familj behöver stöd från samhället för att det ska bli bra för barnet.

Socialtjänsten kommer att ta kontakt med [dig/er] för att se hur de kan hjälpa er för att det ska bli så bra som möjligt för [ditt/dina, ert/era] barn.